

Sinikukka Saari, johtava tutkija, Ulkopoliittinen instituutti

GEORGIAN JOHTO LEIKKII TULELLA

MAAN SISÄINEN POLARISAATIO ALTISTAA ULKOISELLE VAIKUTTAMISELLE

Georgian hallitus ei luota länteen eikä demokraattisiin instituutioihin – vaikka se muodollisesti yhä kannattaa maan euroatlanttista integraatiota. Hallitus pyrkii politiikassaan yhdistämään vastikkeellisen ulkopoliittikan, äärikonservatiiviset arvot ja illiberalismin. Nykyinen linja jakaa kansaa, vieraannuttaa maan läntiset tukijat ja tekee Georgiasta alttiin Venäjän vaikuttamisyrityksille.

Georgiassa järjestettiin huhtikuussa 2024 hallitusta tukeva mielenosoitus, jonka aikana Georgialainen unelma (GU) -puolueen kunnia-puheenjohtaja, miljardööri ja Georgian *de facto* -hallitsija Bidzina Ivanišvili viittasi poliittiseen oppositioon ja kansalaisyhteiskuntaan ”vieraan valtion ylläpitämänä pseudo-eliittinä”. Ivanišvili myös väitti, että ”globaali sota-puolue” – joka hänen mukaansa hallitsee EU:ta ja Natoa – on vastuussa Venäjän sodasta Georgiassa vuonna 2008 ja Ukrainassa vuodesta 2014 alkaen.

Ivanišvilin paljastava purkaus oli poikkeuksellinen; yleensä hän välttelee julkisia esiintymisiä ja johtaa mieluummin kulisseista käsin. Poikkeuksellisen lausunnosta tekee myös se, että valtuutus GU – jonka Ivanišvili perusti vuonna

2012 ja jonka kautta hän edelleen käytännössä johtaa Georgian politiikkaa – kannattaa edelleen virallisesti Georgian Nato- ja EU-jäsenyyksiä, kuten 79 ja 67 prosenttia georgialaisista. Ivanišvilin paranoidi epäluulo EU:ta ja Natoa kohtaan sekä poliittisen opposition halveksunta eivät kuitenkaan ole käytännössä yhteensovitettavissa tämän päämäärän kanssa.

GU väittää olevansa länsimielinen puolue, mutta poliittiset ja hallinnolliset muutokset, joita se on tehnyt 12-vuotisen valtakautensa aikana, ovat vieneet Georgiaa päinvastaiseen suuntaan. GU:n politiikka muistuttaa nk. illiberaalien demokratioiden – esimerkiksi Unkarin ja Turkin – toimintatapoja. Vallan keskittäminen hallitsevalle eliitille alkaa usein oikeusvaltioperiaatteen ja demokraattisten instituutioiden

asteittaisella murentamisella. Tyypillisesti oikeuslaitoksen itsenäisyyttä heikennetään ja median omistajuutta keskitetään hallitusta lähellä olevan bisneseliitin käsiin. Demokraattisia käytäntöjä manipuloidaan disinformaatiolla ja hallinnollisten resurssien hyväksikäytöllä, joiden avulla pyritään varmistamaan haluttu vaalitulos. Monet ”häiveautoritaariset” valtiot ovat myös ottaneet käyttöön tiukkoja valvontasääntöjä, jotka rajoittavat kansalaisjärjestöjen ja yhdistysten toimintaa sekä varainkeruuta.

Tämä kaava näyttää toistuvan myös Georgiassa. Toukokuussa hallitus runnoi parlamentin läpi lain, jonka seurauksena kaikki kansalaisjärjestöt ja ryhmät, jotka saavat yli 20 prosenttia rahoituksestaan Georgian ulkopuolelta, joutuvat rekisteröitymään ”vieraan

vallan etua ajavaksi järjestöksi”. Euroopan neuvosto, EU ja YK ovat kaikki arvostelleet tämän lain säädäntömenettelyä ja sen sisältöä. Euroopan neuvoston mukaan kiirehditty menettely ei noudattanut inklusiivisen demokraattisen prosessin periaatteita, ja itse laki loukkaa vakavasti eurooppalaisen demokratian ja ihmisoikeuksien standardeja. Rekisteröitymisvelvoite ja leimautuminen vieraan vallan agentiksi rajoittavat lähes kaikkien sellaisten kansalaisjärjestöjen toimintaa, joilla ei ole epäsuoria kytköksiä hallitsevaan eliittiin.

Lain säätämisen jälkeen kymmenet tuhannet georgialaiset ovat osoittaneet mieltään kerta toisensa jälkeen Tbilisin ja muiden kaupunkien kaduilla. Raporttien mukaan ’palkatut rikolliset kovanaamat’ ovat uhkailleet ja pahoinpidelleet mielenosoittajia, mikä on pahaenteinen merkki väkivallan yleistymisestä ja demokraattisten pelisääntöjen murenemisestä entisestään.

28. toukokuuta parlamentti kumosi presidentti Salome Zurabšvilin veton lakiin, joten laki astuu voimaan heinäkuun loppupuolella. Käytännössä se pysäyttää Georgian EU-integraatioprosessin vastoin kansalaisten valtaosan toiveita. Ivanišvilille ja valtaeliitille tämä ei kuitenkaan ole suuri pettymys.

GU:n visio Georgialle näyttää Etelä-Kaukasian Unkarilta: vastikkeellista ulkopoliittikkaa harjoittava,

ääriconservatiivinen ja häiveautoritaarinen valtio, joka ottaa täyden hyödyn irti sijainnistaan eri sivilisaatioiden ja maantieteellisten alueiden risteyskohdassa. Georgian johto pyrkii tasapainottelemaan Eurooppa- ja länsisuhteiden ylläpidon sekä Turkin, Venäjän ja Kiinan suhteiden syventämisen välillä. Kyseiset kolme maata olivat myös Georgian merkittävimmät kauppakumppanit vuonna 2022 ja vuonna 2023 neljän merkittävimmän joukossa.

Monen on vaikeaa käsittää Ivanišvilin ymmärtävää suhtautumista Venäjään ja halua vahvistaa Georgian ja Venäjän välisiä suhteita. Vuoden 2008 sodan seurauksena Venäjä miehittää yhä kahtakymmentä prosenttia Georgian alueesta, ja Venäjä on edelleen Georgian merkittävintä turvallisuusuhka. Georgian kauppasuhteet ja yhteydet Venäjään ovat kasvaneet vauhdilla etenkin sen jälkeen kun Venäjä aloitti täysimittaisen hyökkäyksensä Ukrainaan helmikuussa 2022. Georgia on pysytellyt EU:n pakotejärjestelmän ulkopuolella, käynnistänyt uudelleen suorat lennot Moskovan ja Tbilisin välillä sekä toivottanut tervetulleeksi yli 100 000 venäläistä, jotka ovat paenneet Venäjän liikekannalpanoa ja poliittista sortoa.

Georgian viimeaikainen politiikka on tuskin pelkästään valmistautumista lähestyviin parlamenttivaaleihin lokakuussa. Todennäköisempää on, että Ivanišvili ennako

Venäjän voittoa Ukrainassa ja Venäjän roolin vahvistumista alueella, ja taktikoi nyt tämän ennusteen mukaisesti. Miljardinsa Venäjällä ansainneelle, 68-vuotiaalle Ivanišvilille navigointi Venäjä-keskeisessä maailmassa tulee selkäytimestä.

Ivanišvili saattaa kuitenkin ylläri voida sekä asemansa Georgian politiikassa että Georgian geopolittisen aseman. Mielenosoituksiin aktiivisesti osallistuneiden nuorten georgialaisten näkökulmasta Ivanišvilin Venäjä-keskeinen maailmankuva näyttää kaukaiselta ja vieraalta. Lisäksi monet georgialaiset ovat vasta tämän lakiuudistuksen myötä havahtuneet Ivanišvilin länsivastaiseen propagandaan ja pitkäaikaiseen demokratian murentamiseen. Tämä saattaa lisätä yhteistyötä länsimielisen – perinteisesti hajanaisen ja keskenään riitaisen – opposition sisällä ennen lokakuun vaaleja.

Vieläkin selvempää on, että Ivanišvili leikkii geopolittisesti tulella. Hallituksen päätös poiketa eurooppalaiselta polulta kiihdyttää maan sisäistä polarisaatiota ja vieraannuttaa Georgian eurooppalaisia tukijoita – ja tekee maasta samalla äärimmäisen alttiin Venäjän monialaiselle vaikuttamiselle ja häirinnälle. Pienenä valtiona, joka sijaitsee Venäjän naapurissa ja jonka alueella on kaksi ratkaisemattonta konfliktia, Georgialla ei olisi varaa asettaa lyhyen aikavälin etuja itsenäisyytensä ja turvallisuutensa edelle. /